

Rena handdukar - och andra saker som gör Thailand torrt

Examensarbete om hur turisminudstrin
påverkar vattenresurserna i Thailand

GÖTEBORGS UNIVERSITET
JMG, Institutionen för journalistik,
medier och kommunikation
Fanny Ernestrand
Examensarbete i journalistik 22, 5 Hp
VT-2011
Handledare: Åsa Nicander

Innehållsförteckning

1. Inledning	3
2. Journalistisk presentation	4
3. Reflektion – Res med gott samvete	13
4. Metodrapport	14
4.1 Inledning	14
4.2 Bakgrund	14
4.3 Metod & Materialanvändning	15
4.3.1 Research	15
4.3.2 Metod och avgränsningar	15
4.3.3 Intervjupersoner	16
4.4 Arbetets gång	17
4.4.1 Idéfasen	17
4.4.2 Researchfasen	17
4.4.3 Intervjufasen	18
4.4.4 Problem under arbetets gång	18
4.5 Källförteckning	19
4.5.1 Citerade källor	19
4.5.1.1 Muntliga	19
4.5.1.2 Skriftliga	20
4.5.2 Ej citerade källor	20
4.5.2.1 Muntliga	20
4.5.2.2 Skriftliga	21
4.5.3 Intervjuer till fallstudien	22
4.6 Tillstånd att använda bilder	23
4.7 Arbetsfördelning	23
4.8 Målgrupp	23
5. Bilagor	23

INLEDNING

Turismen är en av världens största industrier. Thailand är ett blivit ett av de populäraste resmålen. Närmare en halv miljon svenskar åkte ifjol hit för att njuta av ett par semesterveckor. Turismindustrin är samtidigt en stor vattenbov. En genomsnittlig turist använder runt en tredjedel mer vatten än lokalbefolkningen, ofta handlar det om 100 liter mer per dag. Exklusive andra vattenslukare som golfbanor, pooler och gröna trädgårdar.

I Thailand är vattenbristen ett faktum – även om det inte alltid är synligt för turisterna. Framförallt är det rent vatten som kraftigt minskar, och medan hotellen har råd att köpa vatten står lokalbefolkningen kvar utan. Resebolagen är medvetna om problemet, och också att deras verksamhet är beroende av vatten. På de tre största svenska resebolagens – Apollo, Fritidsresor och Ving – hemsidor kan man läsa om deras miljöpolicy och mål. För att se vad de egentligen gör har jag undersökt deras största samarbetspartners – hotellen. Intervjuer och fallstudier har gjorts på nio hotell på turistmeckat Phuket. Det visade sig att hotellen behöver arbeta mer vattenvänligt och resebolagen ställer låga krav på detta.

När turismindustrin diskuteras i media handlar det oftast om miljöproblematiken i sin helhet eller om sociala frågor såsom arbetsrätt och sexturism. För att komma in på djupet valde jag att endast undersöka en punkt, vattenarbetet, och se hur det egentligen står till. För om de olika frågorna inte lyfts upp förblir resenärerna omedvetna om problemen, resebolagen slipper press vilket i sin tur leder till att kraven på hotellen förblir låga.

I *Rena handdukar – och andra saker som gör Thailand torrt* berättar jag om landets brist på vatten. Vilka faktorer som bidrar, vad aktörerna gör och inte gör samt vad branschen borde göra. För om vi inte ändrar vår konsumtion kan semesterdrömmen ta slut.

Låga krav och torra semesterorter

Svenskarnas populäraste resmål Thailand lockar med exotisk natur och hett klimat. Bakom färgstarka resebroschyrer och hotellmurar döljer sig dock en annan, torrare, verklighet. Vattenbristen ökar, turismen bidrar och resebolagen ställer låga krav på hotellen.

TEXT OCH BILD: FANNY ERNESTRAND

DEN ÅTTAFORMADE poolen lyser i turkost. Luften är fuktig, het och smakar sött. I det ena hörnet leker tre barn med en orange plastboll och i det andra anstränger sig en äldre thailändsk kvinna för att inte blöta håret. Längs poolkanten står mahognysolstolar uppradade. Hotellgästerna ligger och solar på identiska mossgröna handdukar med hotellets röda logotyp. I solstolens horisontella läge är utsikten perfekt. Omgivningen är frodig och färgrik och längre bort ser man Phukets lumiga broccolikullar breda ut sig. På rummen väntar nybäddade sängar, rena handdukar och långa duschar. Men semesterbekvämligheterna och den gröna drömmen hänger inte ihop.

– Om turister fortsätter bete sig som de gör nu kommer det de reser till att försvinna, säger Patana Thavipoke, forskare vid Mahidol University i Bangkok som är ett av Thailands främsta universitet i miljöfrågor.

FÖRRA ÅRET RESTE närmare en halv miljon svenskar till Thailand. Det är en ökning med över 200 procent på knappt tio år. Totalt reser över 14 miljoner turister årligen hit, och fler kommer det att bli. Den typiska turisten använder drygt en tredjedel mer vatten än lokalbefolkningen. Lägg sedan till semesterlyx som gröna trädgårdar, pooler och stora golfområden och turisterna blir en ännu större vattentjuv.

På hemsidorna till de tre största svenska resebo-

SUNWING BANGTAO:

CERTIFIERADE	Travelife & Green Leaf
INFOSKYLT BADRUM	Ja
ÖVRIG MILJÖINFO	Ja
VATTNAS PÅ DAGTID/ BESÖKET	Ja
TRYCKVENTIL I KRAN	Ja
VATTENSNÅL TOALETT	Ja
ÅTERANVÄNDER VATTEN	Till trädgården

SUNWING KAMALA:

CERTIFIERADE	Travelife
INFOSKYLT BADRUM	Ja
ÖVRIG MILJÖINFO	Ja
VATTNAS PÅ DAGTID/ BESÖKET	Ja
TRYCKVENTIL I KRAN	Ja
VATTENSNÅL TOALETT	Ja
ÅTERANVÄNDER VATTEN	Till trädgården

MERLIN BEACH RESORT:

CERTIFIERADE	Green Leaf
INFOSKYLT BADRUM	Ja
ÖVRIG MILJÖINFO	Nej
VATTNAS PÅ DAGTID/ BESÖKET	Ja
TRYCKVENTIL I KRAN	Ja
VATTENSNÅL TOALETT	Ja
ÅTERANVÄNDER VATTEN	Nej

ANDAMAN SEAVIEW HOTEL:

CERTIFIERADE	Green Leaf
INFOSKYLT BADRUM	Ja
ÖVRIG MILJÖINFO	Nej
VATTNAS PÅ DAGTID/ BESÖKET	Nej
TRYCKVENTIL I KRAN	Ja
VATTENSNÅL TOALETT	Ja
ÅTERANVÄNDER VATTEN	Nej

ANDAMAN CANNACIA RESORT & SPA:

CERTIFIERADE	Travelife, Green Leaf & Asean Green Hotel
INFOSKYLT BADRUM	Ja
ÖVRIG MILJÖINFO	Nej
VATTNAS PÅ DAGTID/ BESÖKET	Ja
TRYCKVENTIL I KRAN	Ja
VATTENSNÅL TOALETT	Nej
ÅTERANVÄNDER VATTEN	Till trädgården

UNDERSÖKNINGEN:

Genomfördes på 9 hotell på Phuket under april 2011. Undersökningen innebar en timmes intervju samt att vi på egen hand kontrollerade en checklista med tio kriterier gällande vattenhantering.
Läs mer på vår webbsida.se

Fritidsresor.se >>
"Kontinuerligt följa upp miljöaktiviteter med mål att ständigt förbättra miljöarbetet."

NOVOTEL:

CERTIFIERADE	Earthcheck
INFOSKYLT BADRUM	Ja
ÖVRIG MILJÖINFO	Nej
VATTNAS PÅ DAGTID/ BESÖKET	Nej
TRYCKVENTIL I KRAN	Ja
VATTENSNÅL TOALET	Ja
ÅTERANVÄNDER VATTEN	Nej

THE VILLAGE RESORT & SPA:

CERTIFIERADE	Inga
INFOSKYLT BADRUM	Ja
ÖVRIG MILJÖINFO	Nej
VATTNAS PÅ DAGTID/ BESÖKET	Ja
TRYCKVENTIL I KRAN	Ja
VATTENSNÅL TOALET	Ja
ÅTERANVÄNDER VATTEN	Till trädgården

HONEY RESORT:

CERTIFIERADE	Travelife
INFOSKYLT BADRUM	Nej
ÖVRIG MILJÖINFO	Nej
VATTNAS PÅ DAGTID/ BESÖKET	Nej
TRYCKVENTIL I KRAN	Ja
VATTENSNÅL TOALET	Ja
ÅTERANVÄNDER VATTEN	Till trädgården

BIS HOTEL KATA:

CERTIFIERADE	Nej
INFOSKYLT BADRUM	Nej
ÖVRIG MILJÖINFO	Nej
VATTNAS PÅ DAGTID/ BESÖKET	Nej
TRYCKVENTIL I KRAN	Ja
VATTENSNÅL TOALET	Ja
ÅTERANVÄNDER VATTEN	Nej

lagen – Apollo, Fritidsresor och Ving – kan man läsa om deras miljöarbete. Alla har välskrivna policys och miljömål. Likväl saknas information om vilka konkreta mål bolagen vill uppnå. Vi har undersökt nio hotell på ett av svenskarnas populäraste rese-mål – Phuket, med utgångspunkt i hur de hanterar vatten. Resebolagens främsta samarbetspartners – hotellen – har flera brister, likväl upplever de inte några tydliga krav från bolagen.

ATT INSE ATT THAILAND med sina vackra stränder, regnskogsområden och många floder lider av vattenbrist är svårt. Men så är det. Enligt uträkningar som

Apollo.se >>
"Att säkerställa en god vattenförsörjning på destinationerna"

thailändska Greenpeace gjort har vattenförbrukningen de senaste hundra åren ökat gånger hundra,

och de kommande 15 åren beräknas den öka med ytterligare 80 procent. Bland de största vattentjuvarna finns turistnäringen.

– Det är inte som i Afrika med synlig torka, men Thailand möter ett drastiskt växande problem, säger Ply Pirom som arbetar med vattenfrågor på thailändska

Greenpeace.

VING.se >>

"Implementera miljöarbete och socialt ansvarstagande genom Ecolabel och Travelife"

Det är flera faktorer som gör att vattenmängden minskar, förenklat ser det ut såhär: landets neder-

börd minskar och mängden vatten som konsumeras ökar. Samtidigt töms våtmarker ut och skogsområden skövlas ner för att göra plats åt industrier, golfbanor och boenden. Utan trädens djupa rötter som tar tillvara på vatten, och våtmarkernas förmåga att rena grundvatten får det svårt att återhämta sig. Därför minskar andelen användbart och drickbart vatten ännu mer. Konsekvenserna blir att människor står utan vatten och ekosystemet sätts ur spel. När bristen är som värst köper hotellen vatten av tankbilar. Två tredjedelar av de hotell vi besökt tvingas göra detta åtminstone ett par gånger per år. Några så ofta som varje månad. Eftersom vattnet går att köpa märker turisterna inte av bristen, och de som blir utan är lokalbefolkningen som inte har råd.

På ANDAMAN SEAVIEW Hotel står bekvämlighet och en skön semester högt i kurs. I de generösa badrummen blänker det ljusbeiga kaklet, toalettpappret är omsorgsfullt vikt i en trekant och gästerna kan svalka sig i både dusch och badkar. Handduken som ligger på sängen är avancerat formad som en elefant. Kranar och duschmunstycken är av vattenbesparande typ och toaletten använder minimalt med vatten vid varje spolning.

Miljöarbetet är på flera sätt utmärkt, men en av de viktigaste punkterna, nämligen informationen till gästerna, saknas helt. Detta trots att forskare, certi-

fieringssystem och miljöorganisationer är eniga om att informationen till gästerna är nödvändig – det är de som slösar med vattnet och de som måste ändra sitt beteende. Informationsbroschyrer på rummen, klistermärken vid handdukarna och synliga miljöpolicyer är således något som borde vara en standard i inredningen. Drygt hälften av de hotell vi besökt har klistermärken eller skyltar om hur handdukar och lakan ska hanteras för att inte tvättas. Bara en fjärdedel har någon ytterligare information i en broschyr. På ett fåtal hotell har de svenska resebolagen en pärm med destinationsinformation om aktiviteter och nöjen, i bästa fall finns där ett par inklämda rader som säger att man ska vara rädd om miljön, men ingenting om vattensituationen.

– Både Sunwings miljöansvarige och certifieringssystemet Travelife har varit på oss att vi måste berätta mer för gästerna med information i pärmar och broschyrer, säger Johan Magnusson, resort manager på Sunwing Kamala som för övrigt har ett bra miljöarbete.

Flera hotell är oroliga för att förstöra gästernas semesterstämning om de matar på med information, trots att det utan påtryckningarna blir det lätt för resenärerna att glömma miljötanket.

– Det är precis som att när man är på semester så vill jag helt plötsligt ha rena lakan och ny handduk varje dag, trots att jag vet att jag inte borde och aldrig byter så ofta hemma, säger Erika Nilsson som är på semester på Phuket och reflekterar över sitt eget beteende.

I EN AVSKILD VIK utanför Phukets turistkaos Patong, ett par kilometer från Andaman Seaview Hotel, ligger Merlin Beach Resort. Med en strand som få andra besöker, tre välplanerade pooler och ett fullspäckt aktivitetsschema för gästerna kan det vara svårt lämna hotellet. Så trots att badhandduken knappt lämnar området byts de dagligen ut.

– Badhanddukarna måste bytas varje dag, badar man i havsvattnet blir de salta och sträva, badar man i poolen känns de ofräscha, säger hotellets manager Supachai Ubolthani som arbetar med att få hotellet miljöanpassat enligt ISO 14001 standarden.

Samma attityd möts vi av på flera hotell – gästernas semesterlyx prioriteras över allt annat. Detta trots att flera hotell menar att tvätten, och därmed handduksåtgången, är deras största vattentjuv. Dessutom

låter hälften av hotellen externa bolag sköta deras tvätt, utan vidare koll på vilken typ av maskin som används.

De svenska resebolagen är medvetna om den stora vattenförbrukningen som handduksåtgången innebär, men agerar inte.

– Vi kan inte häva ett hotellkontrakt för att de vägrar sluta tvätta handdukarna, men det är nästan på den nivån vi måste agera, säger Jim Hofverberg som arbetar med Fritidsresor miljöfrågor. Varför kan ni inte sätta ett sådant krav?

– Det är inte möjligt, det kan finnas andra viktiga faktorer att räkna in och vi har inte heller möjligheten att följa upp ett sådant krav.

De andra bolagen har en liknande inställning.

– Vi vill inte kompromissa med gästernas komfort, även om vi skulle vilja minska den onödiga tvättningen, säger Themis Kraira som är miljöansvarig för alla Vings koncepthotell Sunwing.

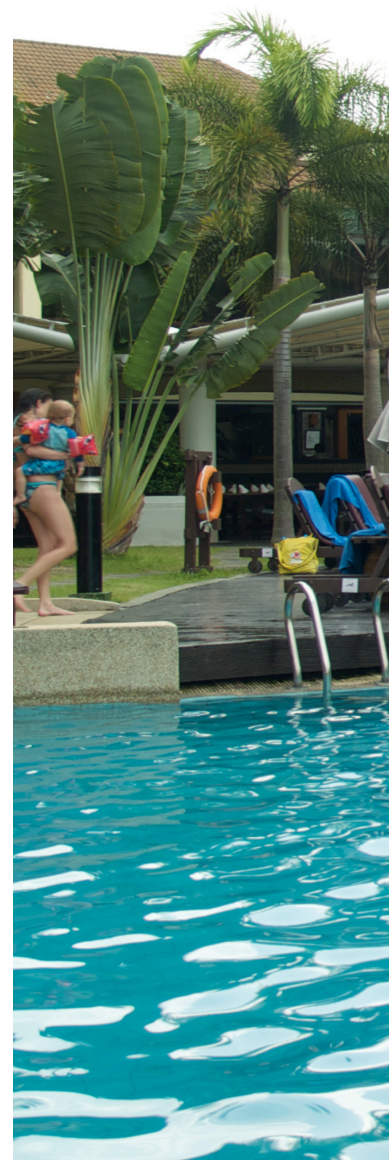
BANGTAO LIGGER på nordvästra Phuket och är ett av öns lugnaste turistområden. När Sunwing skulle starta ett nytt koncept-

hotell, lämpligt för avkoppling och barnfamiljer, vände man sig hit. De thailändska ägarna är relativt miljömedvetna och klistermärken om tvätten sattes upp direkt.

– Många av våra gäster är unga, medvetna föräldrar med barn som de vet ska leva länge till och de bryr sig. En del lät handdukarna hänga kvar på krokarna eftersom de inte tyckte handdukarna behövde tvättas varje dag, berättar Johan Magnusson som då var ansvarig på hotellet.

Vid utcheckningen fick gästerna möjligheten att fylla i en kommentarslapp om vistelsen. Efter ett tag fick Johan in flera irriterade och frågande kommentarer till varför handdukarna tvättades trots att man hängt upp dem.

– Det förstår jag, de gjorde ett bra

På Andaman Cannacia Resort & Spa kan man hämta nya handdukar precis vid poolen.

Poolerna kräver, tro det eller ej, inte särskilt mycket vatten när de väl är fyllda. Renas vattnet med rätt bakterier håller det sig fräscht länge.

val som inte fullföljdes. Jag tog upp det med hotellets städansvariga och då visade det sig att städerskorna bytte handdukar ändå. De ville vara duktiga och hoppades att få lite dricks. Vi fick på nytt förklara varför det är viktigt att de inte byter handdukarna.

Utbildning är med andra ord a och o. Vet trädgårdspersonalen inte varför de bara ska vattna på kvällarna är det klart att de vattnar på dagarna, de vill sköta sitt jobb och gräsmattan är trots allt snyggast grön. Alla certifieringssystem och standarder trycker på vikten av utbildning. Det ska finnas miljöansvariga, det ska finnas kompetens och denna ska utvecklas. Miljöorganisationer, den thailändska regeringen och även de svenska reseföretagen håller ibland seminariedagar om miljö och vatten. Bra initiativ som tyvärr inte riktigt når ut då de ofta anordnas i Bangkok och bara en, eller ett fåtal, av hotellens personal kan närvara. Samma problem uppstår på de hotell som enbart utbildar sina enhetschefer, eller där personalen bara får en timmes introduktion under första arbets-

dagen. De föredömliga hotellen håller dock årligen teambuildning där bland annat miljöfrågor står på schemat.

Johan Magnusson har ett extra öga på personalen för att påminna dem om miljön.

DEN VINRÖDA VÄGGEN i mötesrummet på Andaman Cannacia Resort & Spa är täckt av gamla och nya certifieringar. Alla i guldramar med stora stämpeltryck. Hotellet är certifierat av inte mindre än tre system; Travelife, thailändska Green Leaf och Asean Green Hotel. Med de uppgraderade certifieringarna ges en bild av att hotellet har ett exemplariskt miljöarbete, vilket Andaman Cannacia på flera punkter har. Samtidigt har de flera brister. Hotellet säger exempelvis att de endast vattnar trädgården när solen står lågt, likväl vattnas buskarna när vi besöker dem strax efter lunch. Visan är densamma på flera andra hotell. Endast ett av de sex hotell som säger att de bara vattnar under morgon och kväll håller löftet. Sju hotell säger att de har informationsskyltar om handdukar – två saknar det ändå. Certifieringssystemet Travelife som flest hotell använder sig av, så även Apollo, Ving

Uteduschar ska helst ha tryckknappar, annars är det lätt att vattnet står rinnande.

och Fritidsresor, har fått hård kritik. En av punkterna är uppföljningen och vilka kriterier som måste uppnås. Läs mer om detta i sidoartikeln "Kritiserad certifiering".

MITT PÅ PHUKET, ett par kilometer från stränderna, är skogen nerhuggen, marken flack och grön. De senaste åren har det blivit populärt att spela golf på semestern. Och i Thailand är det billigt, väldigt billigt. Ett årsmedlemskap ligger i samma prisklass som en medelmåttig 18-håls runda i Sverige. Men de expanderande golfbanorna tar plats. På Phuket finns det sju golfbanor och i takt med efterfrågan förmodas antalet öka.

– I bland är de byggda på platser där det tidigare fanns skog, och utan rötter klarar marken inte längre av att ta tillvara på regnvattnet, då får vi komiskt nog översvämning och torka på samma gång, säger Patana Thavipoke.

Golfbanorna gör mer än att förstöra den naturliga vattenhanteringen, de använder orimliga mängder vatten. Enligt Unesco krävs det minst 2,3 miljoner liter vatten per dag för att hålla en bana i Thailand fin. På ett år motsvarar det vattenförbrukningen för 60 000 landsbygdsbor.

– När lokalbefolkningen säger till görs inget. De rika vinner mot de fattiga eftersom det ligger så mycket pengar i golfen. Och politikerna älskar ju att spela golf, säger Patana Thavipoke.

Hos de svenska resebolagen har golfresor snabbt blivit populärt. Det är vanligt att bolagen samarbetar med golfbanor på semesterorterna. Trots att de är medvetna om golfbanornas vattenslöseri utelämnar de miljöaspekten när de skaffar nya samarbetspartners.

– Det handlar om vad våra kunder efterfrågar och de vill ha banor som ligger nära hotellen eller med särskilda hål. Hade efterfrågan funnits hade vi givetvis tittat på miljöarbetet, säger Magdalena Öhrn informations- och miljöansvarig på Ving.

TURISM ÄR ONEKLIGEN en törstig industri. För att den ska kunna leva vidare måste dock vattenförbrukningen minska. Förändringen kräver att resebolagen sätter krav på sina samarbetspartners. Krav på exempelvis förbrukningsnivå, informationsutbud till gästerna och kontinuerlig utbildning för personalen. De svenska resebolagen Apollo, Fritidsresor och Ving anser att de sätter krav på hotellen och att vattenfrågan är en del i deras avtal.

Bland annat använder de alla en klausul som heter The Code. Detta en sidor korta avtal innehåller sex punkter om turismens effekter och vattenfrågan nämns i tre: krav på aktivt engagemang för att minska vattenkonsumtionen och kostnaderna, att hantera avloppsvattnet enligt nationell standard och kunna

tillhandahålla mätningar om så önskas. Konkretare krav finns inte inkluderat. Bolagen har i praktiken rätt att säga upp avtal om miljökraven inte efterföljs, något som aldrig har hänt i Thailand.

– Vår intention är att ha mer koll, där erkänner vi att vi brister, säger Magdalena Öhrn som är informationsan-

svarig på Ving och fortsätter:

– Vi jobbar med tusentals hotell, det är svårt att följa upp alla.

” Hotellen säger att de endast vattnar trädgården när solen står lågt, likväl vattnas buskarna när vi är där strax efter lunch.

DETTA KAN DU GORA:

– Använd handdukar och linnen i flera dagar. Finns det ingen skylt om detta så gå och prata med receptionen.

– Låt inte vattnet rinna när du borstar tänderna eller tvättar håret.

– Ställ några frågor om resebolagets och hotellets vattenarbete – så att de vet att du bryr dig.

– Tänk på vatten som en bristvara inte som en oändlig resurs.

– Tänk på hur dina semesteraktiviteter påverkar, ska du spela golf så kolla upp golfbanornas miljöarbete.

Resebolagen kompletterar klausulen med egna önskemål. Fritidsresor har exempelvis nya uppföranderiktlinjer och ett hållbarhetskontrakt om hur de önskar att hotellen ska arbeta.

Kontrollerar ni att dessa efterföljs?

– Det är jättesvårt för oss att följa upp och kolla så att alla jobbar som vi vill att de ska göra, säger Jim Hofverberg på Fritidsresor.

Bättre koll har dock Ving och Fritidsresor på sina så kallade koncepthotell, där de ofta har inflytande från första spadtaget och ställer vissa konkreta förbrukningskrav eller krav på att man ska ansluta sig till ett certifieringssystem.

Apollo, som inte har några egna hotell, tycker inte att deras möjlighet att påverka är mindre. Företaget har minimistandarder som är tänkta att uppfyllas, fast de vill inte vara för hårda.

– Våra kontraktörer ska ha hållbarhetstänk när de letar hotell, men det finns ingen färdig lista, säger Åsa Johansson som arbetar med Apollos miljöfrågor. Om kraven är viktiga, och ni menar att ni vill arbeta för miljön, varför ställer ni inte hårdare krav?

– Hotellens situation ser också olika ut, de stora hotellen har mer resurser medan de mindre inte har samma möjligheter. Dessutom har vi kanske inte lika många gäster på alla hotell och därför väljer vi vilka vi prioriterar att jobba med, säger Jim Hofverberg.

ISTÄLLET LÄGGER bolagen stor tyngd på uppföljningsverktyget och certifieringssystemet Travelife som de alla arbetar med. Detta trots att endast runt 115

av de tusentals hotell som bolagen samarbetar med över hela världen är certifierade av systemet. Av de vi besökt är det fyra. Arbetet med Travelife är dock bara rekommendationer, och några krav att hotellen måste certifiera sig ställs inte.

– Vi ser det som en kontroll och en hjälp för hotellen, men att ställa krav går inte, även om vi arbetar för att fler ska ansluta sig, säger Åsa Johansson.

Även Ving och Fritidsresor arbetar med önskemål snarare än krav.

– Vi ber hotellen komma med information om de har en certifiering, då utgår vi från att de jobbar med miljön, säger Jim Hofverberg.

På hotellen upplever man dock inget vidare tryck.

– Apollo skickar ut ett frågeformulär varje år men det handlar om säkerhet och hygien. De har besökt oss någon gång, men då var det bara för att betygsätta hotellet, säger Wipawadee Nganpeerapong på Andaman Seaview

Hotel.

Samma uppfattning gäller för Ving och Fritidsresor:

– De har en loggbok som vi ska fylla i men den innehåller mer krav om vår utrustning som poolerna, säger Supachai Ubolthani på Merlin Beach Resort som vid högsäsong fyller runt 80 procent av hotellets 414 rum med Fritidsresors resenärer.

– Jag blev faktiskt förvånad när du ville prata om det här, säger Natthanicha Kittimaneeakarn på The Village Resort and Spa som arbetar med Fritidsresor.

– Det är bra, ingen har tidigare lyft frågan.

Öarna är torrast

MAYA BEACH på Phi Phi Leh blev världsberömd efter att Leonardo DiCaprio spelade livsmeningssökande backpacker i filmen *The Beach* från 2000. Därefter började andra livsmeningssökare drälla in till stranden. Sedan dess har ön aldrig varit sig lik. Att lämna turistmeten och dra ut på båtluffning har blivit farligt populärt. Många av småöarna som de övriga Phi Phi-öarna, Ko Chang och Ko Samui har drabbats hårt. Periodvis finns det inget vatten under dagarna.

PÅ ÖARNA ANVÄNDER många hotell grundvatten. Hade ett hotell grävt en brunn vore det inga problem, men när flera gör det blir behovet alldeles för stort, konstaterar miljöforskarna på Mahidol University. Kvar utan vatten står lokalbefolkningen.

– När det blir vattenbrist är det privata aktörer som säljer vatten till samhället och hotellen. Eftersom det

inte finns något kommunalt vattenbolag får de privata aktörerna monopol, säger Kannapa Pongponrat som forskar i hållbar turism vid Mahidol University.

– Vattenpriserna går upp från 35 baht (8 kronor) per kubik till runt 350 baht (80 kronor) och de enda som har råd är hotellen.

ÖARNA ÄR FÖR SMÅ för dammbyggen och man tvingas istället transportera vatten till dem. Något som är dyrt och besvärligt för lokalbefolkningen. Medan hotellen kan köpa upp och lagra vatten i reservoarer, och därmed förse gästerna med vatten trots brist, har lokalbefolkningen inte samma möjligheter.

– Ibland stjäls de vatten av varandra, säger Kannapa Pongponrat och fortsätter:

– Konflikter på grund av vattenbrist förekommer, men att ta från sin granne, det är hårt.

” Jag blev förvånad att du ville prata om det här. Men det är bra, ingen har tidigare lyft frågan.

The Villag Resort and Spa

Kritiserad certifiering

Allt fler hotell arbetar mot en certifiering eller miljömärkning. En på många sätt bra utveckling av miljödebatten. Det största certifieringssystemet Travelife har dock flera

DET FINNS FLERA certifieringssystem för resebranschen att vända sig till när de vill undersöka och märka sitt miljö- och sociala arbete. Koncepten är lika. Hotellen arbetar mot en kriterielista, ungefär vartannat år kommer auditörer och kontrollerar arbetet. Kraven skiljer sig dock åt, en del handlar om miljö, andra om sociala frågor och några, såsom Travelife, om bägge.

– Det finns inget annat system som fokuserar på alla bitar som Travelife, därför arbetar vi med dem, säger Åsa Johansson som är informations- och miljöansvarig på Apollo.

Även Ving och Fritidsresor arbetar med Travelife och rekommenderar sina hotell att certifiera sig av dem. Hittills är runt 115 hotell certifierade.

– Det är ett bra uppföljningsverktyg som hjälper dem att förbättra sin prestanda, säger Jim Hofvenberg som arbetar med Fritidsresors miljöfrågor.

KONSULTFÖRETAGET MR-piloterna arbetar med frågor inom mänskliga rättigheter, i våras granskade de Travelife på uppdrag av nätverket Schyst Resande. Kritiken var stark.

– Kontrollen av Travelife är inte offentlig, vilket gör att om man som konsument vill veta vad kriterierna brons, silver och guld innebär får man inte reda på det, säger Helena Myrman som är koordinatör för Schyst Resande.

Det innebär att ett hotell som exempelvis saknar information om handduktvättning eller vattensnåla apparater likväl kan ha guldsymbol.

TRAVELIFES KRITERIER I KORTHET:

BRONS: Arbetar aktivt med en miljöpolicy, men också för rättvisa arbetsvillkor för sina anställda.

SILVER: Företaget ska även gynna det lokala samhället får verksamheten bedrivs genom att anställa, handla och marknadsföra lokalt.

GULD: Arbetar som ovan men också aktivt för att bli bättre. Dessutom förklarar man vad som görs och uppmanar andra att engagera sig aktivt.

Det borde vara så att om man åker till ett guldhotell så vet man vad de gör. Visst kan allt inte vara svart och vitt, men när det gäller exempelvis vattenfrågan borde de kunna vara konkreta. Jämför det med att köpa Fairtrade-märkta varor utan att veta vad det betyder, det gör att man som konsument blir misstänksam.

När MR-piloterna kritiserade Travelife för detta försvarade de sig med att om mer material blir offentligt så kan en debatt om vad som är värt mest uppstå. Plus att någon kan sno deras affärsidé.

FLERA RESEBOLAG säger att en av anledningarna till varför de valt Travelife framför andra system är för att de arbetar med uppföljning. MR-piloterna å sin sida kritiserar denna. Framförallt riktar de kritik mot de som kontrollerar att kraven efterföljs, det vill säga auditörerna. I dagsläget finns det nämligen inga krav på att dessa ska vara externa, utan kan göras av resebolagens egen personal.

– Hade vi inte kunnat gå in och finansiera auditörer hade Travelife inte kunnat utföra kontrollerna, de har inte tillräckligt med intäkter, säger Åsa Johansson.

Apollo är ett av de bolag som har en egen auditör, vilket ska ändras inom två års tid. Även auditörernas utbildning får kritik. På två dagar ska de förstå Travelifes sjuttio sidor långa handbok och en teknisk manual.

TROTS KRITIKEN ÄR Travelife det mest etablerade och utvecklade certifieringssystemet inom turism.

Syftet är att arbeta för hållbar turism och minimera de negativa effekterna. Resultat som man hoppas uppnå genom att få hotellen att utforma policys, förståelse hos personalen och kunskap om vattenhantering.

– Vi har varit tydliga med att säga att det trots kritiken är ett bra initiativ och att det är bra att alla de bolagen använder sig av det. Bygger man vidare kan det bli bra, säger Helena Myrman.

ANDRA MILJÖMÄRKNINGAR:

Ecolabel: Europas officiella miljömärkning.

Green Leaf: En thailändsk miljömärkning utarbetad av Tourism Authority of Thailand.

ISO 14001 & ISO 26000: Internationella standarder inom miljöfrågor. Ej inriktade på turism.

PLY PIROM arbetar med thailändska Greenpeace vattenarbete. Han välkomnar certifieringssystem eftersom det är den hittills bästa lösningen. Men han påpekar att kraven måste förbättras och att resebranschen inte kan bli lata och förlita sig på certifieringarna.

– Det är synd att när folket med bra standard kom hit så lämnade de sina standarder hemma. Jag tycker egentligen inte vi ska tänka på lagar och certifieringar utan bara arbeta för en bättre verksamhet och en bättre miljö, säger han.

Ply Pirom vill se ett större engagemang.

30 vattenorgan och uteblivna beslut

I THAILAND ARBETAR ett trettiotal myndigheter och organ med vattenfrågan på kommunal- och landsomfattande nivå. Det är en rörig organisation med få beslut.

– Jag drömmer om ett vattendepartement. Ett departement som kan initiera, leda, forska och framförallt fatta beslut kring vattenfrågor, säger Kampanad Bhaktikul som är miljöforskare vid Mahidol University.

Tillsammans med andra forskare och miljöorganisationer arbetar han fram material att presentera för regeringen. Målet är att de ska förstå situationen och därefter utveckla en nationell vattenpolicy som för samman Thailands olika vattenorgan.

– Vi är i en ny situation och därför behöver vi en översiktsplan så vi vet vad vi ska ställa för krav, vad vi ska göra vid katastrofer och vem som ska hantera vad.

EN NY PLAN och ett nytt departement skulle effektivisera organisationen. Idag arbetar de olika organen ofta parallellt med varandra, ibland har de till och med samma arbetsuppgifter fast på olika håll. Dessutom är det svårt för företag att veta vart de ska vända sig för rätt information. Förändringarna skulle enligt forskarna kunna ställa hårda och tydliga krav på landets industrier och näringsliv. Krav om rapportering, resultat och uppföljning.

– Det finns vissa lagar men de är otydliga och om

En bortglömd å längs en bakgata i Kata, Phuket. Precis som mycket annat inom vattenhanteringen görs ingenting åt den.

någon följer dem är väldigt oklart. Idag kan exempelvis en person i en maktposition betala för att slippa kraven, säger han och fortsätter:

– Med rätt vattenförvaltning tror jag vi kan lösa landets problem, och ja, jag hade gärna haft en plats i det framtida vattendepartementet.

Få jobbar med hållbar turism

Att jobba med hållbar turism borde vara populärare, tycker Kannapa Pongponrat från Mahidol University. Hon är en av få som forskar på ämnet i Thailand.

HUR KOMMER DET SIG ATT DU SYSSLAR MED HÅLLBAR TURISM?

Jag är intresserad av det, när jag studerade min master i USA fick jag inspiration och idéer kring hållbar utveckling och turism. Då fanns det ingen motsvarande i Thailand men jag insåg hur viktigt det är.

VAD EXAKT FORSKAR DU OM?

Jag undersöker svagheter på turistorter. Där brukar vattenhanteringen och vattenbrist alltid komma upp som ett stort problem, särskilt under torrperioden. Hittills har jag gjort studier på Phi Phi-öarna och Ko Samui, där är det extra tydligt att det är det lokala samhället som drabbas medan hotellen alltid får tillräckligt med vatten.

HUR SER SITUATIONEN UT?

Numera får öarna problem vid varje torrperiod. Och nu när säsongerna har börjat bli oregelbundna och oberäkneliga blir ännu svårare att förbereda sig. Så jag tror att problemen kommer att öka ett tag till. Sedan tror jag, eller hoppas, att situationen kommer förbättras, men det tar tid. I Thailand har vi precis börjat tänka på det här, så det är en lång väg att gå.

VAD BEHÖVER THAILAND GÖRA FÖR ATT LÖSA VATTENPROBLEMEN?

Ett huvudproblem jag upptäckt under mina studier är att det inte finns något starkt verkställande organ. Vi har standarder och lagar men ingen som ser till att de efterföljs. Även jag är förvirrad vilken lag hotellen ska följa när det gäller olika typer av vattenhantering. Dessutom måste befolkningen förstå problemet, i dagsläget ser de bara de ekonomiska möjligheterna med turismen och vägrar se problemen. Så mer engagemang och medvetenhet är någonting annat vi behöver.

OCH RESEBRANSCHEN, VAD SKA DE GÖRA?

De måste verkligen mer aktiva i frågan, lära sig att hantera vatten och förminska sin förbrukning. Hotellen måste återanvända sitt vatten till trädgården och taletter – det är bland det viktigaste.

OM DU VÄGER TURISMENS FÖR- OCH NACKDELAR, ÄR DET VÄRT DET?

I Thailand behöver vi fortfarande turismens intäkter, det är en huvudinkomst för vårt land men vi behöver också tänka på de resur-

Kannapa Pongponrat har tröttnat på att forska ensam.

ser som lockar turister eftersom vi behöver dem för att inte döda turismen.

HAR DU KOMMIT PÅ NÅGON LÖSNING? HUR SER DEN UT?

Vi måste få in det ”gröna tänket” och där saknar Thailand kunskap. Vi behöver mer pengar och utbildning. Hållbar turism har funnits i Thailand i kanske tio år men det är inte många forskare eller studenter som väljer den inriktningen för de vet inte hur de ska tjäna pengar på det. Det finns inte heller många universitet som tillhandahåller kurser inom hållbar utveckling, vilket behövs, för vi behöver mer folk. Själv jobbar jag sju dagar i veckan för att hinna med allt som behövs göras.

Res med gott samvete

Det är dags för oss konsumenter att sätta krav

DE SENASTE ÅREN har en ny tes byggts upp i de svenska tidningarna – att Thailand, som överlevde 1700-talets kolonialisering, ironiskt nog nu har blivit kolonialiserat. Inkräktarna är semestersugna västerlänningar som lockas av låga priser, gröna regnskogar, välkryddad mat, korallblått hav och framförallt tropisk hetta. Turismen har varit bra för landet, den har skapat arbetstillfällen, stabiliserat ekonomin och skyddat djur. Samtidigt har den baksidor. Många baksidor. Konsekvenser som vi turister tröttnar att höra om. Kan vi inte bara slappa, och glömma de problem som vår väl sparade tvåveckorssemesterar skapar?

TYVÄRR ÄR VERKLIGHETEN en annan. Miljöproblemen som massturismen skapar kan raddas upp i en lång lista, i Thailand är det senaste tillskottet vattenbristen. Trots landets till synes frodiga natur är situationen kritisk. Vattenbristen är ett faktum och tusinnäringen är en stor orsak. Vill vi fortsätta åka till den exotiska natur och de glada människor som vi svenskar har förälskat oss i så måste vi göra något – nu.

DE TRE STÖRSTA svenska resebolagen Apollo, Fritidsresor och Ving får stå till svars för mycket. Själva tycker de att de står till svars för alldeles för mycket

och att de skyldiga snarare är resenärerna – även de som åker reguljärt. Men faktum är att de stora företagen kan sätta krav, och kraven på deras samarbetspartners är för låga. Särskilt som hotellens miljöstandarder är ännu lägre. Men de har delvis rätt, vi som konsumenter spelar också en viktig roll, för det är vi som sätter krav på resebolagen. Därför måste vi vända oss till oss själva. Så att våra krav pressar resebolagen att i sin tur sätta

”Allt medan du och jag torkar oss med en ren handduk varje dag, trots att vi aldrig, aldrig gör det hemma.

krav på hotellen och andra samarbetspartners. Det är också vi som måste minska vår förbrukning och bete oss lika miljövänligt som vi gör hemma. Om vi inte gör det möter Thailand snart en dyster verklighet. På öarna är den redan här. Fasaden som hotellen håller upp med inköpt vatten och gröna buskar är inget mer än en fasad, där bakom är tillgången på rent vatten bristfällig. Lokalbefolkningen tvingas pumpa bakteriefyllt vatten ur opålitliga källor eller stjäla från grannen. Allt medan du och jag torkar oss med en ren handduk varje dag, trots att vi aldrig, aldrig gör det hemma.

LÖSNINGEN ÄR ATT TÄNKA TILL. Att åka på semester och slappna av men komma hem med gott samvete. Ställ lite krav på dig själv, reseföretagen och hotellen. Fråga dig själv vad du gör som är bra, om du behöver en ny handduk varje dag eller om vattnet måste stå på när du borstar tänderna. Vi måste göra rätt för oss. Vi måste låta platser vara som de är. Vi måste packa ner vårt samvetet när vi åker bort, så är vi också välkomna åter.

Fanny Ernestrand

4. Metodrapport

4.1 Inledning

Vi svenskar reser allt mer och Thailand är ett av våra favoritresmål. I fjol reste närmre en halv miljon svenskar hit, och om vi följer trenden kommer det vara ännu fler i år. För att vi ska kunna fortsätta med detta måste vi ändra vårt beteende. Turismens negativa effekter, såsom vattenkonsumtionen, måste lyftas upp, debatteras och förändras.

Reseindustrin är en relativt ogranskad bransch – de flesta resetidningar väljer att fylla tidningen med vackra reportage och dagstidningarnas utrikessidor prioriterar annat. Ibland blossar debatten upp – senast om all inclusive-resande, men oftast får vi semestra ostört. Att berätta om situationen i de länder vi besöker, vad resebolagen gör och vad vi själva bör göra är därför viktigt. Särskilt då alla inblandade har brister.

I Thailand har vattenbristen blivit allt större och turismnäringen är en av de största vattentjuvarna. Eftersom vi åker dit och lånar av deras land, är det upp till oss att se vad vi gör med det. Därför har jag granskat resebolagens och deras största samarbetspartners – hotellen – för att se vad de lovar och vad de håller i vattenfrågan.

Frageställningar:

- Hur ser vattensituationen ut i Thailand?
- Hur arbetar de svenska resebolagen med vattenfrågan som en del av deras miljöarbete?
- Hur påverkar resebolagen sina samarbetspartners hotellen?
- Vilka åtgärder har hotell i Thailand vidtagit för att minska vattenkonsumtionen?

4.2 Bakgrund

Att det ökande resandet behöver bli mer medvetet är ingen nyhet. Debatten hettar stundtals till, men är ofta rätt så tyst. Att turismnäringen är en miljöbov är ingen nyhet – däremot är vattenfrågan relativt oskriven. Tidigare har man framförallt diskuterat frågor kring flygplanens koldioxidutsläpp, klimatkompensation, sexturism och arbetsrättsfrågor. När jag i december kontaktade nätverket Schyst Resande, som precis som namnet antyder arbetar för god turism, var det de som tipsade mig om vattenproblematiken. Världen blir torrare och resebranschen har ett finger med i spelet.

Jag insåg tidigt det inte fanns särskilt mycket konkret material att hämta. Det finns givetvis en drös artiklar och rapporter om resebranschens miljöpåverkan, men de flesta snuddar bara på de olika områdena och ingen kommer in på djupet när det gäller vattenpåverkan. Jenny Dielemens, författare till den resegranskande boken *Paradiset*, utelämnade själv området i sin bok. Anledningen var, enligt henne själv, att hon inte kunde göra allt. Svenska Kyrkan, som är de som inom Schyst Resande ska arbeta med vattenfrågor, har lagt sitt arbete på is. Även den internationella vattenfotavtrycksorganisationen Water Footprint Network har inte hunnit närma sig frågan. Den mest relevanta undersökningen jag kom över var den Råd & Rön publicerade i februari i år (*Hotellen tar lätt på etiken*), som granskade hotellkoncerner utifrån deras miljö- och sociala arbete, men även där berörs ingen del på djupet. Men jag fick även en hel del grundläggande information från Contours temamagasin *Water in Tourism* där ett antal arikelförfattare tar upp olika aspekter kring vatten och turism. WWF's studie *Freshwater and Tourism in the Mediterranean* från 2004 hjälpte mig att förstå hur situationen tidigare såg ut där. Även *The Nationwide Economic and Environmental Impacts of Tourism – A Computable General Equilibrium Approach for Thailand* berörde flera intresanta aspekter, men som så många gånger tidigare fick vattenfrågan bara en liten plats i studien. På Bangkok Post's hemsida hittade jag ett par artiklar varav *Thais warned of looming water crisis* var den som på bäst sätt beskrev situationen. Dessutom hittade jag en välskrivna studie om vattensituationen i Thailand av Thai National Committee on Irrigation and Drainage som utförligt beskrev vattenproblematiken både som en resursfråga och organisationsfråga. Sist men inte minst kom jag över resebolaget Kuonis material inför deras vattenmöten, vilket gav detaljerad information om vilka problem företaget själva ser, vilka organisationer de kan samarbeta med och vilka frågor de vill lyfta.

För att få bakgrundsinformation kontaktade jag alla tänkbara organisationer med inriktning på miljö- och vattenfrågor. Jag har läst deras rapporter för att se vilken information de tagit fram.

Av de jag pratat med blev jag tipsad om organisationer och hotell både i Afrika, Mexiko och Dominikanska Republiken, där källor kunde garantera både misskötelse av resebranschen, en lidande lokalbefolkning och stora vattenförsörjningsproblem. Men eftersom min utgångspunkt är att jag vill påverka källan till allt resande – resenärerna – bestämde jag mig för att Thailand var rätt plats att undersöka. Igenkänningsfaktorn och närheten är trots allt a och o för att väcka intresse hos läsarna. Researchfasen kom således att ha tre utgångspunkter; vad gör resebranschen, vad de bör de göra och hur ser vattentillgångarna ut i Thailand. Antalet organisationer som arbetar med vatten är många, så metoden blev att ringa, googla och till slut para ihop ett med två.

4.3 Metod & Materialanvändning

4.3.1 Research

När jag påbörjade min research hade jag tre områden som jag fokuserade på. Att hitta fakta om vattensituationen i Thailand, vilka organisationer som arbetar med frågan i landet och undersöka vad resebranschen gör och bör göra. Jag började med att göra grundliga googlesökningar, samt sökningar i Retriever och Mediarkivet på sökord såsom vatten + turism. Dessutom sökte jag i dokumentverktygen på hemsidorna till bland annat WWF, UNEP, Greenpeace, Naturvårdsverket och ett par andra vattenrelaterade hemsidor (se källförteckning). På resebolagens hemsidor hittade jag bakgrundsinformation om deras arbete.

Att därefter hitta personer som arbetar med just vattenfrågan i kombination med turism visade sig vara svårare. Många har däremot kunnat hjälpa till med information om vattensituationen i världen och i Thailand, men få har kunnat lägga till turismaspekten. Jag kontaktade bland annat Swedish Water House, Wateraid, UNEP, Swedwatch, Svenska Kyrkan, International Tourism Partnership och Greenpeace. Tillsammans gav de mig en bild av hur läget ser ut, vad som behövs göras och vilka mer organisationer jag borde kontakta. Samtidigt skickade jag ut en drös mail till andra organisationer för att lägga ut fler krokar, ett par kom in medan andra har uteblivit.

När jag började göra min research mot Thailand var det lite som att arbete i en djungel fylld av hinder. Det var svårt att komma någonstans och varje person eller rapport ledde till nya personer och rapporter. Dessutom är det fruktansvärt svårt att få tag på folk, mail fungerar inte på samma sätt som hemma, och innan jag insåg/ accepterat detta hade det dröjt ett par veckor. Lyckligtvis var många av de jag fick tag på hjälpsamma och ledde mig vidare. Framförallt gav den researchen mig namn på personer och vattenmyndigheter i Thailand som jag borde få tag på.

4.3.2 Metod och avgränsningar

Att metoden skulle bli intervjuer och en checklista stod klart rätt så tidigt. Mitt syfte har varit att göra det lättförståeligt så att läsarna och resenärerna kan ta till sig resultatet och bry sig om problemet. Checklistan är därför ämnad att sätta fingret på saker man själv kan hålla utkik efter, men likväl säger viktiga saker om hotellens vattenmedvetenhet. Intervjuerfrågorna till hotellen är menade att ge en bild av hotellets inställning till miljöfrågor och deras kvalitativa miljöarbete, för att ge undersökningen en större helhet. För att göra en effektiv checklista pratade jag med Rolf Larsson på Lunds Universitets avdelning för vattenresurshantering, han gav mig tips om vad listan kunde innehålla. Jag läste även grundligt igenom ISO 26000, ISO 14001 och Travelifes Handbook för att se vilka kriterier de har. Genom övriga tips och rekommendationer fick jag en bra bild av vad som anses vara viktigast. Därefter skrev jag upp tio punkter som kom att bli den checklista jag gick igenom på varje hotell. Checklistan gick jag sedan själv igenom på hotellen, och resultaten är efter mina egna observationer.

Anledningen till att det blev nio hotell är också någorlunda logisk. För att avgränsa mitt arbete valde jag att fokusera på hotell som används av de tre största svenska resebolagen; Apollo, Fritidsresor och Ving. Tre hotell från varje bolag kändes som en rimlig arbetsbörda för en person, men ett antal som ändå kan vara talande för situationen. Från början trodde jag dock att jag skulle behöva undersöka fler, men det var först efter rådfrågningar med min handledare som detta kändes lagom och bra.

Eftersom Thailand är ett av de största resmålen för svenskar var jag redan från början inställd på att det var hit jag ville åka. Dramaturgiskt hade det varit bättre att åka till Mexiko, Dominikanska Republiken eller Kenya

eftersom vattenproblemen är mer synliga här, men det kändes helt enkelt inte lika relevant för min tänkta målgrupp och inte heller något som man kan begära att reseföretagen ska stå till svars för i samma utsträckning. När vattenbrist visade sig vara ett växande problem i landet ville jag åka dit ännu mer. Thailand har ju som många säger blivit ”kolonialiserat” i efterhand, och därför är det särskilt viktigt att vi tar vårt ansvar när vi nu masstuaristar dit. Från början var jag inställd på att åka till Khao Lak (eftersom man där efter tsunamin tvingats bygga om allting och miljöarbetet således borde vara i framkant), men efter rådfrågningar med mina handledare blev det den betydligt större ön Phuket. Fördelarna kändes uppenbara; fler hotell, lokal vattenmyndighet och intresseorganisationer på plats. De två sistnämnda stämmer förvisso, men var omöjliga att nå.

När ort och preliminärdatum var satt kontaktade jag resebolagen. Jag övervägde att åka dit oanmäld men riskerna kändes för stora för min tidsram (jag var på Phuket i nio dagar). Hierarkin är viktig i Thailand och det är inte bara att klampa in på första bästa hotell och få ett möte med någon ansvarig, likaså finns det ju inga garantier att en sådan ansvarig skulle vara på plats. Risken att hotellen skulle kunna förfina sitt hotell fanns givetvis, men eftersom jag kontaktade reseföretagen knappt tre veckor innan avresa, kände jag att risken att de skulle hinna justera något inför mitt besök var minimal.

Efter min första kontakt med reseföretagen gick de vidare på olika sätt. Till alla tre hade jag på deras hemsida slumpat fram tre hotell genom att skriva upp namnen och sedan dra dem. Dessa bad jag att få besöka. Fritidsresor kontaktade sina kontaktpersoner på hotellen, men därefter fick jag ordna intervjuerna på egen hands. Två av tre ställde upp. För att få ihop tre intervjuer valde jag att besöka ytterligare ett hotell på plats i Phuket, de gav mig en intervju nästa dag. Apollo meddelade att ett av hotellen jag önskat inte skulle finnas med i deras katalog till vintern och därför valdes det bort, min kontaktperson på Apollo kompletterade själv med ett hotell och bokade in intervjuerna åt mig. Med Ving var det krångligare och min kontaktperson var inte lika tillmötesgående. Hon tyckte det var kort varsel och menade precis som Fritidsresor att det är helt upp till hotellen om de vill träffa mig eller inte. När vi dessutom missuppfattat varandra angående vilken månad det gällde blev tiden ännu mer knaper. Tills slut ordnade hon två intervjuer, bägge med skandinaviska representanter på Sunwing-hotell (det vill säga hotell där nästan alla gäster kommer från Ving eller deras skandinaviska motsvarigheter och bolaget har betydligt större insyn och kontroll). Den tredje intervjun ordnade jag själv på plats då det var så lyckosamt att jag bodde ett par nätter på ett av de mindre hotellen Ving samarbetar med. Dessutom visade sig att två av de nio hotell jag besökte samarbetar med två eller flera av resebolagen.

Eftersom jag inte intervjuat alla de hotell jag bad om känns avgränsningen problematisk. Samtidigt satt jag i en situation med stort geografiskt och tidsmässigt avstånd från hotellen och var dessutom beroende av en kontaktperson. I efterhand har jag funderat kring varför jag inte låg på Vings hotell mer på egen hand, men hade helt enkelt fått hopp om att de skulle ordna intervjuerna, och trodde inte att det enbart skulle resultera i två Sunwing-hotell. Dessutom var jag avskräckt av den tid och engagemang det tog att få fatt i representanter på Fritidsresors hotell eftersom de inte svarade på mail och receptionerna kopplade bort mig oftare än vad de kopplade mig vidare i telefonen. I efterhand ser jag dock inte för stora problem med urvalet, givetvis hade jag hellre besökt ett Sunwing-hotell istället för två, men slutresultatet blev bra och jag fick en bred och talande bild av Phukets hotell.

4.3.3 Intervjupersoner

Researchen jag gjorde i Sverige var relativt lätthanterlig. De flesta ringde jag upp och pratade med för att höra vad de visste om ämnet. Mitt mål var från start att thailändare skulle berätta om deras situation istället för att svenska forskare gör det. Därför bad jag om så mycket tips på thailändska personer och organisationer att kontakta som möjligt. Exempelvis la jag vikt vid min intervju med thailändska Greenpeace istället för svenska, och med Sapon Naruchaikusol från Stockholm Environmental Institute i Bangkok istället för den i Stockholm. Jag hade även bestämt mig för att jag ville prata med forskare på thailändska universitet och skickade ut mail till tre universitet i Bangkok (Mahidol University, Bangkok University och Chulalongkom University). Svaren kom aldrig så istället letade jag upp namnen på alla på universitetens miljöinstitutioner. Mitt nitiska arbete gjorde nog att jag skickade ut över femtio mail. Tills slut fick jag napp från två universitet varav det ena visade sig vara större och enligt internetsökningar mer framstående när det gäller miljöarbete. Där fick jag tills slut tag på fyra personer med olika befattningar; två miljöforskare med olika inriktningar, en specialist på miljölag och en professorer med inriktning på hållbar turism.

Jag hade även som mål att prata med personer från de thailändska vattenmyndigheterna. Jag valde ut fem av de runt trettio vattenmyndigheterna som jag fick uppfattning om kunde ha kunskap om mitt ämne (Department of

Water Resources, Department of Groundwater Resources, Thailand Environmental Institute, The International Commission of Irrigation and Drainage och Provincial Water Authority) och mailade och försökte ringa dessa hemifrån Sverige utan resultat. Jag fortsatte ringa när jag var i Bangkok men fick ingen kontakt. Efter en intervju med Stockholm Environmental Institutet tipsade han mig om vem jag verkligen borde kontakta och jag åkte till dennes kontor men detta var tyvärr förgäves. Allt detta jagande tog för mycket tid och jag bestämde mig för att bara försöka kontakta personen på Department of Water Resources som arbetar med internationella kontakter, efter ett par misslyckade telefonsamtal och mail utan svar gav jag upp. När jag pratade med mina thailändska kontakter om detta bekräftade de hur svårt det är att få tag på myndighetspersonerna, särskilt för mig som svensk. Givetvis önskar jag att jag hade fått kommentarer från dem, men jag blev helt enkelt tvungen att prioritera andra saker och tyckte att jag fått en bra bild över Thailands vattensituation av de forskare och organisationer jag intervjuat.

Andra organisationer som jag försökte få kontakt med innan och under mitt Thailandsbesök var turistmyndigheten Tourism Authority of Thailand, WWF Thailand, The Bangkok Post, UNWTO, Action Aid Thailand, UNEP och Thai Hotels Association men mailen och telefonsamtalen gav inga resultat. De gånger jag väl kom fram kunde ingen information ges, rätt person var inte på plats eller så tyckte de inte att mitt besök var värt deras tid.

Det thailändska certifieringssystemet Green Leaf Foundation var en annan organisation jag verkligen ville ha tag på. Jag fortsatte ringa till dem när jag kom hem men kommer inte fram till rätt person. Åtskilliga gånger har jag fått kontakt med en receptionist, som kopplar mig vidare till en engelskspråkig person som antingen kopplar mig vidare eller ber mig skicka ett mail, men inget av mina fem mail har fått något svar. Liknande problem hade jag när jag ville få tag på Travelife. Folk var på semester, svarade inte i telefonen och inte heller på mail. När de sitter i England blir ju även det lite mer komplicerat och tidskrävande. Tills slut valde jag att använda deras kommentarer till MR-piloterna istället, vilket innerst inne känns väldigt tråkigt.

4.4 Arbetets gång

4.4.1 Idé-fasen

Idén kom redan i december när jag bestämde mig för att jag ville vara kvar i Stockholm och skriva något som eventuellt kunde publiceras i Vagabond. Jag spånade på egna upplägg och kontaktade Schyst Resande för att diskutera med Helen Myrman som tipsade mig om det här ämnet. Efter att ha gjort enklare research och pratat med nyhetsredaktören på Vagabond, Per J Andersson, bestämde jag mig för att köra på idén.

4.4.2 Research-fasen

Researchen gjordes som sagt i flera steg. Första steget var att få tag på information om vattensituationen i Thailand. Samtidigt undersökte jag vad resebolagen utger sig för att göra (det vill säga vad de tidigare sagt i artiklar samt vilken information de har på sina hemsidor). Jag läste igenom rapporter om turismens effekter och pratade med organisationer som undersökt detta. Det var en lång process att samla på sig tillräckligt med information för att få kött på benen och gå vidare, som jag nämnt var det få personer och rapporter som kunde ge en utförlig bild av hur turismnäringen påverkar vattenresurserna. Däremot fick jag många pusselbitar, som ledde in mig på rätt spår. Till exempel visade det sig tidigt att certifieringssystemet Travelife skulle bli någonting som jag var tvungen att förstå, så jag kontaktade dem för att få ut så mycket information som möjligt. Ungefär samtidigt presenterade MR-piloterna i samarbete med Schyst Resande en kritisk granskning av systemet. Tyvärr hade jag precis som dem svårt att få tag på mer information än den handbok som är offentlig, material om vilka kriterier de prioriterar och hur auditörerna väljer vad de undersöker vid ett hotellbesök var omöjlig att få.

Samtidigt försökte jag boka in intervjuer i Bangkok. Jag valde att lägga Bangkokvistelsen först eftersom jag ville ha så mycket information som möjligt när jag besökte hotellen, dessutom kan jag alltid återkomma till dessa personer när vi väl har setts. Men även detta var svårt. Många mail, många telefonsamtal. Tills slut fick jag dock ihop en bra bunt personer, som resulterade i givande intervjuer. Innan mötena hade jag svårt att veta hur bra personerna skulle vara, och därför valde jag att träffa flera stycken. Detta visade sig vara bra, eftersom de kompletterade varandra på ett bra sätt. Jag ville också träffa dem ansikte-mot-ansikte eftersom det är så jag förstått att man skapar relationer i Thailand. Hade jag pratat med dessa personer innan jag bokade in hotellintervjuerna hade det dock blivit på annan ort, exempelvis Phi Phi-öarna eller Koh Samui, där vattenbristen är ännu större.

4.4.3 Intervjufasen

Jag var länge orolig att jag inte skulle få ihop alla intervjuer i Thailand. Trådarna kändes för lösa och personerna var nästintill omöjliga att få tag på. Men på något magiskt sätt löste sig allt ungefär samtidigt som jag packade väskan (ett par intervjuer fick jag dock till först när jag var i Thailand).

Det var väldigt spännande att göra faktaintervjuer i Bangkok, inte minst för universiteten och organisationerna hade lokaler på platser man aldrig annars besöker. De flesta mötena krävde detaljerade vägbeskrivningar och innebar långa och förvirrade taxiresor. Intervjuerna i sig krävde mer av mig än vad jag hade trott. Thailändarna har en tendens att inte tycka att det de vet är särskilt mycket värt, så trots att de satt på oerhörda kunskaper hade de en väldigt lågmäld attityd. Det kändes som att jag var tvungen att berätta att deras kunskap var till nytta, för att de själva skulle känna det och berätta mer. Likaså blev språkhinderna uppenbara under ett par intervjuer, och deras citat blev inte alls lika målande som om jag hade intervjuat någon i Sverige. Men jag övervägde ändå aldrig att använda tolk, eftersom språkkunskaperna kändes tillräckliga och en tolk bara hade blivit ytterligare ett hinder.

Om intervjuerna i Thailand gick över förväntan så gick hotellintervjuerna något sämre. Trots att de jag träffade arbetar inom turismsektorn pratade runt hälften av dem relativt dålig engelska. När jag skrev ihop hotellintervjuerna märkte jag tydlig skillnad mellan de två skandinavier jag träffat och mellan de olika thailändarna. Likaså blev det snabbt uppenbart att de inte alls har samma miljötank som oss, och för att få fram rätt information fick jag upprepa ett par frågor flera gånger. Ibland var även teknikerna med, och då fick oftast någon översätta deras svar. På två hotell ställde även hotellets ansvarige in intervjuerna, och jag fick prata med marknads- eller ekonomiansvarig. Deras miljökunskap var ännu lägre, men intervjuerna genomfördes i alla fall. Givetvis har detta varit något som jag varit tvungen att överväga när jag dragit slutsatser i mitt resultat. För att göra det så rättvist som möjligt har jag exempelvis försökt att i texterna enbart lyfta fram de hotell där jag kände att jag pratade med en tillräckligt kunnig person.

På Phuket hade jag även tänkt att besöka det lokala vattenföretaget, prata med lokalbefolkningen (som är drabbade) och restauranger (som även de slösar vatten på ett ohållbart sätt). Men eftersom jag råkade ut för en envis magsjuka blev det omöjligt. Som tur var hade jag hunnit prata med ett par turister och etablerat kontakt med Phuketets turistorganisation (vilka jag träffade). Något som dock grämer mig var att både mitt tänkta besök till Phi Phi-öarna (eftersom situationen är som värst där) och de planerade besöken på golfbanorna uteblev helt.

När jag gjorde ansvarsintervjuerna med Apollo, Fritidsresor och Ving efter min thailandsvistelse uppstod det enligt mig väldigt konstiga stämningar. Två av dem visade inget engagemang för frågan, satt tillbakalutade i sina stolar och nästan gäspade. En av dem pillade sönder en skorpa i ansiktet medan den andra verkligen uttryckte hur trött hon är på all kritik de får ta och att resebolagen omöjligt kan vara perfekta när det gäller allt. Deras tillbakalutade attityd fick mig att tveka på mitt resultat. Det var svårt att få några ordentliga svar på varför de inte gör någonting, antingen låg den kunskapen på någon annan eller så visste de inte (trots att jag i förväg mailat över vad jag ville prata om). Andra involverade jag pratat med berättar att de mötts av samma beteende, vilket jag tycker är väldigt konstigt. Därför ringde jag upp för att dubbelkolla att detta verkligen var hur de såg på saken – och även då upplevde jag deras engagemang som bristande.

4.4.4 Problem under arbetets gång

Att resa

När jag började spåna idéer inriktade jag mig på något som skulle innebära att resa eftersom jag ville testa hur det är. Sedan tappade jag suget och försökte lösa idén utan resan, men insåg att det inte var möjligt. När jag fick ett stipendium för att finansiera det hela gick det illa kvickt, en och en halv vecka senare bar det av mot Thailand. Att boka och genomföra intervjuer i Thailand var otroligt spännande, samtidigt svårt. Logistikbiten tar sin tid, bara det att hitta till platserna när inte ens taxichaufförerna gör det kan ibland kännas omöjligt. För att genomföra bra intervjuer gällde det också att snabbt snappa upp lokala seder och förstå hur thailändarna "fungerar". Många var försynta och hade inställning att de inte hade någon vidare kunskap att bistå med – fastän de verkligen hade det. När jag genomförde fallstudierna och intervjuerna på hotellen var jag tvungen att vara oerhört medveten om vilken kunskapsnivå de olika intervjupersonerna låg på, eftersom den varierad rejält. Dessutom märkte jag snabbt att deras miljötank inte är lika utbrett som vårt, och att det därför kräver många frågor

för att få fram rättvisa svar.

Överlag gick resandet bra, men när jag blev magsjuk uppstod problem. Det extramaterial som jag tänkt samla in utöver de inbokade intervjuerna gick helt enkelt inte att genomföra när jag låg däckad i sängen och där hade det såklart underlättat om min tid i landet inte var begränsad. Förutom det har resan varit givande och undersökningen hade inte varit möjlig utan den.

Att arbeta ensam

Jag visste vid arbetets start att jag ville arbeta ensam. Dels på grund av att jag redan då hade pratat med Vagabond om en eventuell publicering i tidningen men också för att jag ville göra utbildningens sista uppgift på egen hand och se vad jag verkligen går för. Dessutom hade jag ju bestämt mig för att stanna kvar i Stockholm, så av den anledningen kändes det också smidigare. Stundtals har det varit tufft att arbeta själv, särskilt att komma igång på morgnarna när man inte har någon att bolla med angående vilka sysslor man ska sätta igång med. I det stora hela är jag dock nöjd med mitt val, även om arbetsbördan har varit lite väl stor ibland. Dessutom hade jag och två andra i Stockholm bestämt att vi skulle stötta varandra och ses varje vecka, vilket var ett skönt stöd när varken JMG eller handledare var fysiskt nära till hands.

I Thailand hade det dock varit skönt att vara två. Inte minst för att de ensamma middagarna blev rätt så långtråkiga. Sen råkade jag ju ut för en rejäl magsjuka, och då hade det varit bra om någon annan kunde fortsätta göra jobbet som jag nu missade.

I utskrivningsfasen hade bollplanket också varit behövligt, jag tror jag hade haft lättare att komma vidare om jag haft någon att bolla med direkt. Men i slutet är jag nöjd och stolt att jag tog mig igenom det på egen hand.

4.5 Källförteckning

4.5.1 Citerade

4.5.1.1 Muntliga

Bhaktikul, Kampanad. Associate Professor Civil and Environmental Engineering, Mahidol University.

Kontaktuppgifter: +66 (+)88-650-6446, enkpd@mahidol.ac.th

Intervju 11-04-19

Gustafsson, Anna. MR-piloterna.

Kontaktuppgifter: 0761-043778, anna@mr-piloterna.se

Telefonintervju 11-04-08

Hofverberg, Jim. Koordinator för miljö- och CSR-frågor på Fritidsresor.

Kontaktuppgifter: 08-720 72 78, jim.hofverberg@fritidsresor.se

Telefonintervju 11-04-05. Därefter mailkontakt och sedan intervju 11-05-05

Johansson, Åsa. CSR Koordinator på Apollo

Kontaktuppgifter: 08-6738509, asa.johansson@apollo.se

Telefonintervju 11-04-07. Därefter mailkontakt och intervju 11-05-16

Kriara, Themis. Environmental responsible, Sunwing.

Kontaktuppgifter: 302241088185, themis.kriara@sunwing.net

Telefonintervju 11-05-06

Leisinger, Matthias. CSR-responsible Kuoni.

Kontaktuppgifter: +41 44 277 52 44, matthias.leisinger@kuoni.ch

Telefonintervju 11-05-10

Myrman, Helena. Schyst Resande

Kontaktuppgifter: helena.myrman@lotcobistand.org, 0702-57 03 04

Kontinuerlig kontakt

Nilsson, Erika. Turist

Var en av dem jag pratade med på stranden i Kata, Phuket. Tog slarvigt nog inga kontaktuppgifter.

Pirom, Ply. Water- and toxics campaigner at Greenpeace Southeast Asia..

Kontaktuppgifter: +66 (0)2-357 1921, ply.pirom@greenpeace.org

Intervju 11-04-19

Pongponrat, Kannapa. Lecturer Travel Industry Management Division at Mahidol University.

Kontaktuppgifter: +66(0)2441-5090, ickannapa@mahidol.ac.th

Intervju 11-04-21

Thavipoke, Patana. Assistant Professor Environmental Science at Mahidol University.

Kontaktuppgifter: +66 (0)81-859-3524, enptv@mahidol.ac.th

Intervju 11-04-21

Öhrn, Magdalena. Informationschef på Ving.

Kontaktuppgifter: 08-55513075, magdalena.ohrn@ving.se

Telefonintervju 11-04-06. Därefter mailkontakt och sedan intervju 11-05-10

4.5.1.2 Skriftliga

Cooper, Andrew. (2007) *Travelife – Sustainability Handbook*. Travelife.

Cooper, Andrew. (2006) *Travelife – Supplier Sustainability Handbook 2006*. Travelife.

Gustafsson Anna, Eriksson Jenny, Zeijlon Magdalena & Fryknäs Malin. (2011) *En granskning av Travelife Sustainable System*. MR-piloterna.

Pongponrat, Kannapa. (2010) *People's Participation in Wastewater Management for Sustainable Tourists Destination – A Case Study of Phi Phi Island*, Thailand. Mahidol University.

Southeast Asia regional Center (START). (2008) *Climate Change impacts in Krabi Province, Thailand*. START & WWF.

Swedish Standards Institute (SIS). (2004) *ISO 14001*. Swedish Standards Institute (SIS).

Thai National Committee on Irrigation and Drainage (THAICID). *Genetal Information about Thailand*. THAICID.

Travelife. (2007) *The Travellife Sustainability Store – Award System*. Travelife.

4.5.2 Ej citerade

4.5.2.1 Muntliga

Berge, Annika. Journalist Råd & Rön.

Kontaktuppgifter: 08-6744308, annika.berge@radron.se

Telefonintervju 11-04-07

Dielemens, Jenny. Journalist och författare till boken Paradiset.

Kontaktuppgifter: 070-844 22 74, jennie@dielemans.se

Telefonintervju 11-03-23

Elfström, Åsa. Ansvarig för vattenarbete på Svenska Kyrkan.

Kontaktuppgifter: 018-16 94 91, asa.elfstrom@svenskakyrkan.se

Telefonintervju 11-03-22

Eriksson, Mikael. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap.

Kontaktuppgifter: 010-2405027, mikael.eriksson@msb.se
Telefonintervju 11-03-31

Holking, Daniel. Kommunikatör Wateraid.
Kontaktuppgifter: 08-677 30 08, daniel.holking@wateraid.se
Telefonintervju 11-03-24

Karlsson, Ronny. Testchef Råd & Rön.
Kontaktuppgifter: 08-674 43 12, ronny.karlsson@radron.se
Telefonintervju 11-04-12

Larsson, Rolf. Vattenresurshantering vid Lunds Universitet
Kontaktuppgifter: 046-227398, waterlu@master.lth.se
Telefonintervju 11-04-12

Lundkvist, Jan. Forskare Swedish Water House.
Kontaktuppgifter: 08-522 139 73
Telefonintervju 11-03-24

Messing, Erika. Pressansvarig SIS.
Kontaktuppgifter: 08-55 55 20 97, erika.messing@sis.se
Telefonintervju 11-04-14

Naruchaikusol, Sopon. Research Associate: community based natural resource management, Stockholm Environment Institute – Asia.
Kontaktuppgifter: +66 (0)2251-4415, spon.n@sei.se
Intervju 11-04-21

Risberg, Viveka. Informatör SwedWatch.
Kontaktuppgifter: 070 - 494 07 17, viveka.risberg@swedwatch.org
Telefonintervju 11-03-30

Teartisup, Piyakarn. Assistant professor Technology of Environmental Management at Mahidol University.
Kontaktuppgifter: +66 (0)81-3043-752, enptt@mahidl.ac.th
Intervju 11-04-21

Tillman, Ludvig. Informatör Greenpeace Sverige.
Kontaktuppgifter: ludvig.tillman@greenpeace.org
Telefonintervju 11-03-30

4.5.2.2 Skriftliga

Babel, Mukand & Wahid, Shahriar. (2009) *Freshwater under Threat South East Asia*. United Nations Environment Programme.

Berge, Annika. (2011-02-21) *Hotellen tar lätt på etiken*. Råd & Rön. Hämtad den 2/3 2011 från http://www.radron.se/templates/Artikel___4747.aspx.

Bäckman Lägerdal, Lena. (2010) *Inte bara ekoturism - så reser du grönt*. Minplanet.se Hämtad den 27/2 2011 från http://www.minplanet.se/index.php?option=com_content&view=article&id=1241:koll-pa-resebranschen&catid=3:aktuellt&Itemid=13.

Cederholm, Stina. (2010-06-20) *Charterbolagen satsar på miljövänliga hotell*. Svenska Dagbladet. Hämtad den 2/3 2011 från Mediearkivet.

D'Mello, Caesar. (2011) *Contours – Water in Tourism*. The Ecumenical Coalition On Tourism (ECOT).

De Schutter, Joop. (2011) *The Water Footprint Assessment Manual*. The Footprint Network.

- De Stefano, Lucia. (2004) *Freshwater and Tourism in the Mediterranean*. WWF.
- Dielemans, Jenny. (2008) *Paradiset - Reportage om turistindustrin*. Atlas.
- Eriksson, Jenny, Noble Rachel, Pattullo Polly & Barnett Tricia. *Putting Tourism to Rights – A challenge to human rights abuses in the tourism industry*. Tourism Concern.
- Eriksson, Matthias. (2007) *Disaster Risk Reduction in Tourism*. Swedish Rescue Services Agency.
- Florin, Agneta. (2009) *Inspiration till utveckling av hållbar turism*. Tillväxtverket.
- Fryknäs, Malin. MR-piloterna.
 Kontaktuppgifter: malin@mr-piloterna.se
 Mailkorrespondens 11-04-09 till 11-04-15
- Hendricks, Silvia. Travelife.
 Kontaktuppgifter info@travelife.eu
 Mailkorrespondens 11-04-12 till 11-05-10.
- International Tourism Partnership. *Going Green – Minimum standards toward a Sustainable Hotel*. International Tourism Partnership.
- Juntopas, Muanpong & Naruchaikusol, Sapon. (2010) *Rural Water Supply and Decentralisation in Thailand: The Challenges of Improving Coverage and Water Quality at Commune and Village Levels*. SEI International.
- Kaur, Satwant. UNEP Asia.
 Kontaktuppgifter: satwant.kaur@unep.org
 Mailkorrespondens 11-04-17 till 11-04-24.
- Ki-moon, Ban. (2009) *Water in a Changing World*. UNESCO.
- Kuoni. (2010) *Background Paper on Water Use for the Wider Circle Meeting*. Kuoni.
- Myrman, Helena. (2009) *Schyst Resande – Det är dags för hållbar turism*. Schyst resande.
- Myrman, Helena. (2009) *Gör ett schyst avtryck när du är ute och reser*. Schyst resande.
- Swedish Standards Institute (SIS). (2010) *ISO 26000*. Swedish Standards Institute (SIS).
- Tabucanon, Monthip. *Thailand National Environmental Performance Assessment (EPA) Report*. UNEP.
- Wattanakuljarus, Anan. (2006). *The Nationwide Economic and Environmental Impacts of Tourism A Computable General Equilibrium Approach for Thailand*. Agricultural and Applied Economics Department.
- Wirtén, Håkan. (2011) *Sammanfattning av Världsnaturfonden WWFs Living Planet Report 2010*. WWF.
- Wiriyapong, Nareerat. (2009) *Thais warned of looming water crisis*. Bangkok Post. Hämtad den 4/3 2011 från <http://www.bangkokpost.com/business/economics/26805/thais-warned-of-looming-water-crisis>.

4.5.3 Intervjuer till fallstudien

Garnier, Frederic. General Manager IBIS Phuket Kata.
 Kontaktuppgifter: +66(0)7636-3402 H7273-GM@accor.com
 Intervju 11-04-28

Georgsen, Michaela. Assistant resort manager Sunwing Bangtao Resort & Spa.

Kontaktuppgifter: +66(0)87-4738766, michaela@oceanresortgroup.net
Intervju 11-04-25

Magnusson, Johan. Resort manager Sunwing Kamala Resort.
Kontaktuppgifter: +66(0)89-2913080 johan@oceanresortgroup.net
Intervju 11-04-25

Kittimaneeekarn, Natthanicha. Resort manager The Village Resort & Spa.
Kontaktuppgifter: +66(0)76-398333, info@thevillageresortandspa.com
Intervju 11-04-29

Nark-Rod, Kobkaew. Director of Sales Novotel Resorts.
Kontaktuppgifter: +66(0)76-342777 dos@novotelphuket.com
Intervju 11-04-27

Nganpeerapong, Wipawadee. Assistant Executive Sales manager Andaman Seaview Hotel.
Kontaktuppgifter: +66(0)8-42933323 groupsales@seaviewphuket.com
Intervju 11-04-27

Prachumpan, Maneerat. Front Office manager Andaman Cannacia Resort & Spa
Kontaktuppgifter: +66(0)83-5212727, front_office@phuket-cannacia.com
Intervju 11-04-26

Ubolthani, Supachai. General Manager Merlin Beach Resort.
Kontaktuppgifter: +66(0)76-294333, supachai@merlinphuket.com
Intervju 11-04-28

4.6 Tillstånd att använda bilder

Alla bilder från Thailand har jag tagit själv.
Bilden på Kannapa Pongponrat har jag fått tillstånd av henne att använda.
Travelife-handboken är en skärmdump av handboken (som är offentlig).
Illustrationen har jag gjort själv.

4.7 Arbetsfördelning

Jag har arbetat ensam och stått för allt jobb själv.

4.8 Målgrupp

Min målgrupp är Vagabonds läsare, det vill säga reseintresserade människor. Min avsikt har hela tiden varit att bryta ner vattenproblematiken så att det ska bli så lättillgängligt som möjligt.
Andra tänkbara publiceringar är branschtidningen Travel News – där större fokus i sådant fall skulle läggas på resebolagens arbete. Dagstidningarnas utrikesavdelningar skulle möjligtvis kunna vara intresserade av en kortare grej om vattensituationen i Thailand – eftersom den inte är särskilt omskriven.

6. Bilagor

Resultatet av hotellintervjuerna, inklusive checklistan och de frågor jag ställt.